

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Migel Elordi Egurrola

*Berriatua,
Bizkaia
(1916-2018)*

Aurkibidea

Biografia

Berriatuako Gasturu baserrian jaio zen 1916. urtean eta bertan bizi izan da beti. Gurasoak ere berriatuarrak zituen; bost neba-arrebatatik hirugarrena izan zen. Berriatuako herri eskolara joan zen 13-14 urtera arte; eta, harrezkero, baserriko beharretan ibili zen. Gerratean, Olatzeko (Mutriku, Gipuzkoa) baserri batean egon zen. Mutrikuar eta gipuzkoarrekin joan zen soldadu Jakako frontera, "Regimiento 19, segunda compañía, quinto batallón"an. Jakatik Bartzelona aldera joan zen, handik gutxira etxera bueltatzeko. Anaia bat gerra sasoian hil zitzaion: etxe atzean ira-metak egiten zebilela, "Abuelo" hegazkinak botatako bonba batek jo zuen. Beraien aita herriko zinegotzia izan zen gerra aurretik; eta, gerraostean, 33 urtez, alkatea izan zen. Larruskaingo (Markina-Xemein) emaztea izan zuen.

Zintak

BRT-010

- **Proiektua:** Lea-Artibaiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2010-12-21
- **Iraupena:** 76 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiola, Nerea

BRT-011

- **Proiektua:** Lea-Artibaiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2010-12-21
- **Iraupena:** 58 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

BRT-012

- **Proiektua:** Lea-Artibaiko ahotsak

- **Elkarrizketatzailea(k)**: Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data**: 2010-12-21
- **Iraupena**: 23 min
- **Euskarria**: Bideo digitala

BRT-021

- **Proiektua**: Berritxu bihotzean, eten bako taupada
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Ugarteburu, Maribi
- **Data**: 2011-09-26
- **Iraupena**: 25 min
- **Euskarria**: Bideo digitala

Pasarteak

1. Beti baserriko lanetan

- **Erref**: BRT-010/002
- **Iraupena**: 0:01:14. **Hasi**: 00:02:13. **Bukatu**: 00:03:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>Bere gurasoak eta bera ere beti baserrian ibili dira lanean.

Soldadutzarako baino ez zen joan baserritik. Umetan 13-14 urterekin utzi zion eskolara joateari eta ordudanik beti baserriko lanetan ibili da.</p>

Transkripzioa

- Ta zure amak eta aittek biher eitten ebien etxetik kanpo?
- Ez, baserrixen beti, etxin.
- Baserrittarrak.
- Baserrittarrak naturalak, bai.
- Ta zeu be ze ibili za baserrixen beti?
- Neu be beti baserrixen. Nik etxetik ez dot urten, ostontzin gerra edo, soldau jun arte. Soldau jun arte ni hementxe. Soldautzatik etorritte be hamentxe segidu dot nik.
- Eta zuk ze akordu dekozu zure umetako...?
- Nik umetako akordu, lehenengo, txiki-txikixen, gero eskola. Eskola denpori amaittu jakunin, 13-14 urteaz laga notsan eskolai. Handik atzea aittan ondun biherrin beti baserrixen, aittaaz, aittaaz ta amaaz.
- Ta eskolara nora joaten ziñen ba?
- Eskolaa Berritxure.
- Ta nungo umik joten ziñien?
- Oiñez, oiñez jun eta oiñez etorri. Ordun ez euen ez kotxeik, ez ostontzekoik.

2. Berriatuko eskola

- **Erref**: BRT-010/003
- **Iraupena**: 0:01:31. **Hasi**: 00:03:27. **Bukatu**: 00:04:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Bera Berriatuko eskolara joan zen, beste auzo batzuetakoek barriadako eskola izaten zuten. Eskola garaiko garaiak gogoratzen ditu. Gaztelaniaz ikasi zuten.

3. Maisua, "Antonito" liburua, "pizarriña"...

- **Erref:** BRT-010/005
- **Iraupena:** 0:04:50. **Hasi:** 00:05:15. **Bukatu:** 00:10:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorak

Laburpena:

Mutilek maisua zuten eta neskek maistra. Berrituan bertan bizi ziren maisu-maistren etxean, baina ez ziren bertakoak. Ordu erdiko bidea zuen eskolara. Eskola ez zen bere gustukoa. "Antonito" irakurketa-liburua erabiltzen zuten. Matematiketarako arbela eta "pizarriña" erabiltzen zuten. Maisu gogorra zuten; erregelarekin buruan jotzen zieten eta belauniko egotera zigortu.

4. Dotrina; Pazkozkoa

- **Erref:** BRT-010/006
- **Iraupena:** 0:04:41. **Hasi:** 00:10:05. **Bukatu:** 00:14:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:

Dotrina eskolan eta elizan izaten zuten parrokoarekin. Dotrina garrantzi handikoa zen; eskola ez bezala neskekin egoten ziren. Garizuman Pazkozkoa egin behar izaten zuten, abadearen galderak ondo erantzun zituenari txartel berdea ematen zioten. 14 urtera arte, eskola bukatu arte, joan zen dotrinara. Dotrina euskaraz izaten zen. Meza latinez izaten zen nahiz eta ez ulertu ezer. Dotrina lehenengo kantuan ikasten zuten.

5. Dotrinara eskolara baino gusturago

- **Erref:** BRT-010/007
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:14:46. **Bukatu:** 00:15:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Berriatuko abadeak ez ziren gogorrak. Dotrinara eskolara baino gusturago joaten zen Miguel. Mendi aldean bizi zirenez, mezarako osterak bakarrik jai-egunez, domekaz, egiten zuten.

- **Erref:** BRT-010/008
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:15:43. **Bukatu:** 00:16:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Jaunartzeak urtean hiru bider izaten ziren. Garizuma bezperetan dotrinara joan behar izaten ziren eta gero mezara. Elizan abadeak gradetan zeudenei galderak egiten zizkieten, eta denen aurrean erantzun behar izaten zen.

- **Erref:** BRT-010/010
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:16:50. **Bukatu:** 00:19:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

<p>Lehenengo jaunartzeko eguna oso egun handia izaten zen. Abadeak María gailetak ematen zizkieten elizkizunaren bukaeran. Ahal izanez gero traje edo soineko berriarekin egiten zuten lehen jaunartzea. Abadeak arropa onenak janzteko eskatzen zien komulgatzeko.</p>

[illegible]

<p>- Erropie ahal danik onena, ta lelengo behintzet ba euren trajie barrixe ta… Lelengo kumuniñoie ein zebanak be, orduntxe ahal bazan barrixe trajetxu edo dana dala. Andrazkuk be euren erropi barrixe ahal zala kumuniñoie danako. Abadik be esaten oskun komulgeta juteko erropaik onenakin. Abadian kontseju ha izeten zan. Gu haxe beti, ahalegiñe ein ezinde beti; gu edo, gure gurasuk.</p>
<p>- Eta zein izeten zan erroparik onena ba?</p>
<p>- Ba ordun be… bata besti baiño hobetotxua bizi izeten zan ta… Hari begire eskas eukenak, ta bestie harro.</p>
<p>- Domekatako erropak zeintzuk ziren?</p>
<p>- Domeketako erropak, korrientetxuauek komuniñokuk baiño. Lehen esan dotena /esaotena/, erropaik onena komulgau biher zanin; medianotxuaue domeketako meza korrienti zanin.</p>
<p>- Ta ze, zelako… abarkakaz ez ziñen joango?</p>
<p>- Ez, ez, zapatillatxuk; bai, zapatillak. Beti ahal gendunin zapatilli edo zapatilli, beti abarkatik eta goraku.</p>
<p>- Zapatilla askorik ez zenduen eukiko?</p>
<p>- Ez, zapatillak, sandaliak zin ordun, praille… karmeliten antzekuk, honek punta librik eta. Zapatero zerak… zin ordun... zapatillak.</p>
<p>- Sandaliak?</p>
<p>- Sandaliak, hori, sandaliak.</p>

8. Garizuman

- **Erref:** BRT-010/011
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:19:15. **Bukatu:** 00:20:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:

<p>Garizuman, bezperak, arrosarioa eta estazioak egoten ziren. Garizumako domeka arratsaldez derrigorrez joan behar izaten zen mezara. Plazan ez zen erromeriarik egoten eta soinurik ere ezin zen jo.</p>

9. Eguen eta Bariku Santu Egunak

- **Erref:** BRT-010/012
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 00:20:41. **Bukatu:** 00:22:48

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:

<p>Bariku eta Eguen Santu Egunez prozesioak egiten ziren elizatik Santo Kristora. Gizon boluntarioek parte hartzen zuten eta herritar guztiak joaten ziren.</p>

10. Letaniak

- **Erref:** BRT-010/013
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:22:48. **Bukatu:** 00:24:28

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:

San Marcosestan eta Asentzio bezperan letaniak egoten ziren. Astegunez izaten zirenez, herritar guztiak joan beharrean, nahikoa zen etxe bakoitzetik pare bat-edo joatea.

11. Norbait hildakoan egin beharrekoak

- **Erref:** BRT-010/015
- **Iraupena:** 0:03:44. **Hasi:** 00:24:41. **Bukatu:** 00:28:25

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kanpaiak

Laburpena:

<p>Norbait hildakoan zer egiten zen kontatzen du. Lehenengo, hil-kanpaia jotzen zen (hildakoa andrazkoa, gizonezkoa edo umea zen desberdintzen zen). Hil-kanpaiak entzun ostean, hildakoaren alde Pater Noster bat errezatzen zen. Etxean gaubela egiten zuten. Abadea etxera joaten zen eta hileta-elizkizunean abade bat baino gehiago izaten zen. Lehenengo, hildakoa kanposantura eramaten zuten lur ematera eta gero ospatzen zen elizkizuna.</p>

12. Katgoria desberdinetako hileta-elizkizunak

- **Erref:** BRT-010/016
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:28:25. **Bukatu:** 00:30:06

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:

<p>Hileta-elizkizunak katgoria desberdinetakoak egoten ziren: primerakoa, segundakoa eta terzerakoa. Baxuenekoan, terzerakoan, errentariak sartzen ziren.</p>

13. Lutoa

- **Erref:** BRT-010/017
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:30:06. **Bukatu:** 00:31:29

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

<p>Luto- eta medioluto-jantzia. Gurasoenak bi urteko iraupena izaten zuen, bukaera aldera janzten zen medio-lutoa. Erromeriara ere luzaroan joan barik egon behar izaten zen.</p>

14. Sepultura

- **Erref:** BRT-010/018
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:31:29. **Bukatu:** 00:33:35

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

<p>Sepultura zelan egiten zen azaltzen du. Sepulturarako opilak sakristauak jartzen zituen.</p>

15. Gari-soloak, korta, autoak... bedeinkatu

- **Erref:** BRT-010/019
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:33:35. **Bukatu:** 00:36:09

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Gari-soloak eta korta urten behin bedeinkatzen ziren. Bedeinkazioaren orde, oilaskoa-edo ematen zitzaion abadeari. San Kristobaletan ere gari kopuru bat ematen zitzaion.

16. Gari-lanak

- **Erref:** BRT-010/020
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:36:09. **Bukatu:** 00:37:48

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Garia
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Gari-lanak: Karmen inguruan igitaiarekin ebaki behar izaten zen txorta txikiak egiteko; gero, metak egiten ziren; 3-4 astetara, garia jo eta garbitu; azkenik, errotara eramaten zen edo etxean gordetzen zen. Garia eskuz jotzen zen, baina gerora, makinak heldu zirenean, etxerik etxe ibiltzen ziren garia jotzeko makinak.

17. Errotara

- **Erref:** BRT-010/021
- **Iraupena:** 0:02:09. **Hasi:** 00:37:48. **Bukatu:** 00:39:57

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Baserría » Baserriko lanak » Garia
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Okolako errotara joaten ziren garia eta artoa ehotzera. Batzuk errotan bertan egiten zuten ogia, beste batzuk etxean bertan. Gerraostean estraperloa egon zen, errota asko zarratuta egon ziren. Gobernuak etxe bakoitzari entregatzeko kupoa jarri zion. Ogi gutxi egon zen, errazionamenduan.

18. Estraperloa; errazionamendua

- **Erref:** BRT-010/022
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 00:39:57. **Bukatu:** 00:42:34

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Estraperloan denetarik egoten zen: irina, azukrea, kafea, olio... Errazionamenduko errazioa txikia zen. Aguazila egoten zen estraperloa kontrolatzen.

19. Gose sasoia

- **Erref:** BRT-010/023
- **Iraupena:** 0:04:03. **Hasi:** 00:42:34. **Bukatu:** 00:46:37

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

1942-43 inguruan gosea pasatu zuten, baserriko jeneroa ere kontrolatzen zieten-eta. Miguelek txarren ogi eskasiarekin pasatu zuen. Txahala hilez gero ere, tratulariaren bitartez kontrolatzen zieten eta entregatu beharra izaten zen. Hala ere, baserritarrek txerriren bat-edo beti izaten zuten gordeta beraientzat. Kaletarrak baserrietara joaten ziren jateko eske.

20. Indaba: eguneroko jatekoa

- **Erref:** BRT-010/024
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:46:37. **Bukatu:** 00:49:09

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Indaba ia egunero jaten zen lehen eta domeketan garbantzua. Oso arrain gutxi jaten zuten, jatekotan antxoa eta atuna. Gerra sasoiaren trukea egiten zen, ohikoa zen.

21. Errepublika vs gerraostea

- **Erref:** BRT-010/026
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:49:20. **Bukatu:** 00:50:13

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

Gerra aurretik ez zuten goserik izan; gerraostean, aldiz, asko. Apurka-apurka lehengo antzeko egoera bueltatu zen.

22. Primo de Rivera eta errepublika

- **Erref:** BRT-010/027
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 00:50:13. **Bukatu:** 00:53:11

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1914-1923: Monarkia
- Politika » Gerra aurea » 1923-1931: Primo de Rivera
- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

Errepublikako bizimodua azken urteetan okertzen hasi zen. Primo de Riveraren diktadura ez zuten igarri, eskolan ere ez zuten inongo sinbologiarik. Errepublikaren etorrera, oster, bai igarri zen.

23. Gerran alde batetik bestera

- **Erref:** BRT-010/032
- **Iraupena:** 0:04:36. **Hasi:** 00:57:06. **Bukatu:** 01:01:42

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Gerra hasiera kontatzen du. Donostiatik hasi ziren sartzen Ondarroara urriaren 4an, eta 5ean Berriatura sartu ziren. Zazpi hilabetetara aske utzi zute herria. Urtarrilaren erdialdean erreketek agertu ziren eta etxetik alde egin behar izan zuten Pertikara, han baitzegoen komandantzia. Handik Olabe baserrira joan ziren. Olabetik ere ebakuatu behar izan zuten eta lehengusu baten etxera joan ziren Olatzera (Mutriku). Olatzen egon zen handik soldadu joan arte.</p>

24. Nazionalekin soldadu joan behar

- **Erref:** BRT-010/033
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 01:01:42. **Bukatu:** 01:03:54

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Soldadu joateko deia Olatzen (Mutriku) hartu zuen; hori dela-eta,

gipuzkoarrekin joan behar izan zuen Jakara bando nazionalarekin. Lehenengo, kuartelean egon zen; eta, gero, frontean.

25. Jakako frontean I

- **Erref:** BRT-010/034
- **Iraupena:** 0:05:13. **Hasi:** 01:03:54. **Bukatu:** 01:09:07

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Jakan soldadu zegoela, hasieran nahiko lasai egon ziren. Baina frontea harantz joan zenean, estutu egin ziren. Hilabete eta erdian ez zuten inongo erasorik izan. Lehenengo erasoan, bi egun egon ziren postutik mugitu barik; arrautza bat eta txorizo bat baino ez zituela jan gogoratzen du.

26. Jakako frontean II

- **Erref:** BRT-010/035
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 01:09:07. **Bukatu:** 01:11:32

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Frontean bere inguruan zeuden asko preso hartu zituzten, beste batzuk hil egin ziren eta hainbat uholdeetako urak eraman zituen. Negu guztia, urritik martxora arte, leku berean pasatu zuten eta baja asko izan zituzten. Miguel "Regimiento 19, segunda compañía, quinto batallón"en egon zen.

27. Negu hotza frontean

- **Erref:** BRT-010/036
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 01:11:32. **Bukatu:** 01:13:21

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Frontean traje militarra erabiltzen zuten. Euria zein txingorra eginez gero, ez zuten aldatzeko arroparik. Trintxeran gerritik behera ura izaten zuten. Jatekoa baino nahiago izaten zituzten erremintak, horrela, zuloa egin ahal izateko.

28. Anaia "Abuelo"k hil zuen

- **Erref:** BRT-010/037
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 01:13:21. **Bukatu:** 01:15:40

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:

Martxoan, Huescako frontetik Bartzelona aldera joan ziren. Miguel maiatzean etxera etorri zen; izan ere, gerran zeuden 3 anaietatik bat libratu zitekeen. Bere anaia bat "Abuelo" izeneko hegazkinak hil zuen, etxe atzean meta egiten zeudela.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-08-22

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com